



**LIETUVOS BANKO
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X. X. IR SWEDBANK P&C INSURANCE AS GINČO NAGRINĖJIMO**

2022-04-07 Nr. 429-122
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjo ir *Swedbank P&C Insurance AS*, veikiančios Lietuvoje per įsteigtą filialą, (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

Draudikas ir pareiškėjas sudarė Gyventojų turto draudimo sutartį (draudimo liudijimo Nr. (*duomenys neskelbtini*)), kuria Gyventojų turto draudimo taisyklių Nr. 002 (2018 m. gegužės 25 d. redakcija) pagrindu nuo 2020 m. birželio 28 d. iki 2021 m. birželio 27 d. buvo apdrausti pareiškėjo turtiniai interesai, susiję su (*duomenys neskelbtini*) esančiais gyvenamuoju ir pagalbiniu (ūkiniu) pastatais, taip pat namų turtu ir pareiškėjo civiline atsakomybe (toliau – Gyventojų turto draudimo sutartis).

2021 m. vasario 22 d. pareiškėjas informavo draudiką, kad 2021 m. vasario 21 d. nuo sniego spaudimo pavirto ūkinio pastato mūrinė siena (toliau – Pranešimas). Pranešimo pagrindu draudikas pradėjo žalos administravimą.

2021 m. vasario 24 d. draudiko atstovės UAB „SMART CLAIMS“ įgaliotas asmuo apžiūrėjo ūkinio pastato apgadinius, padarė jų nuotraukas ir parengė Sunaikinto, sugadinto turto apžiūrėjimo aktą Nr. TU69245 (toliau – Aktas). Akto skiltyje „Įvykio aprašymas“ nurodyta, kad tirpstant ant stogo esančiam sniegui ir jam čiuožiant nuo stogo žemyn pasislinko ir plytinė ūkinio pastato siena. Dalyje „nuostolio aprašymas“ nurodyta, kad ūkinio pastato siena šalia stogo pasislinko į išorę.

2021 m. kovo 26 d. UAB „SMART CLAIMS“ dar kartą apžiūrėjo apgadintą ūkinį pastatą ir užfiksavo nuotraukose jo būklę bei apgadinius.

2021 m. balandžio 16 d.¹ draudiko partnerės UAB „SMART CLAIMS“ ekspertai parengė ekspertinio pobūdžio Nuostolių turtui priežasties vertinimą (toliau – Ekspertinė pažyma), kad būtų nustatytos apgadinių priežastys. Ekspertinėje pažymoje, įvertinus turimą informaciją apie pastatą ir jo apgadinius, konstatuota, kad sienos deformacijos yra sukeltos stogo konstrukcijos montavimo darbų klaidos ir (ar) broko, nes nėra išramstytos gegnės, nėra „surištos“ jų apatinės dalys. Stogo apkrova stūmė sienas, todėl siena deformavosi. Sniego apkrova, anot ekspertų, galėjo turėti tik papildomo, neesminio poveikio, nes jei konstrukcija būtų buvusi įrengta teisingai, tai sienos nebūtų buvusios deformuotos.

2021 m. balandžio 22 d. pranešimu Nr. TU69245/SPCI-SR-21-343 draudikas informavo pareiškėją nustatęs, kad didelio sniego kiekio neatlaikiusi įgriuvo pastato siena. Anot draudiko, turto apžiūros metu staigaus išorinio jėgų ar kitokio mechaninio poveikio, dėl kurio galėjo būti pažeistos stogo laikančiosios konstrukcijos, nebuvo užfiksuota, o išanalizavus administruojant žalą surinktus duomenis prieita prie išvados, kad sienos deformacijas lėmė stogo konstrukcijos montavimo darbų klaidos ir (ar) brokas, nes nebuvo išramstytos gegnės, nebuvo „surištos“ apatinės dalys. Anot draudiko, stogo apkrova stumia sienas, todėl jos ir deformavosi. Draudiko teigimu, pagal Taisyklių 3.3 papunktį, draudimo išmoka nemokama dėl statybos ar remonto broko, skaičiavimo, planavimo ar projektavimo klaidų ar broko, netinkamų statybinių medžiagų naudojimo, dėl ilgalaikių reiškių (drėgmės, ilgalaikių temperatūrų svyravimų ir kt.) poveikio.

Su draudiko sprendimu nesutikęs pareiškėjas pateikė draudikui 2021 m. gegužės 5 d. pretenziją, joje nurodė su draudiko išvadomis nesutinkąs. Anot pareiškėjo, ūkinis pastatas buvo pastatytas 2001 metais ir buvo „priduotas“ jo 100 proc. baigtumas, jokių nekokybiškų darbų

¹ Draudiko teigimu, dėl rašymo apsirikimo klaidos dokumente yra nurodyta 2021 m. kovo 16 d.

nenustatyta. Sudarant Gyventojų turto draudimo sutartį, su pastatu susiję interesai irgi buvo apdrausti, nebuvo laikoma, kad pastatas nekokybiškai pastatytas. Be to, anot pareiškėjo, draudikas turėjo atkreipti dėmesį ir į tai, kad įvykio metu draudimo vietoje buvo iškritęs didelis sniego kiekis. Pareiškėjas prašė pakartotinai įvertinti priimtą sprendimą nemokėti draudimo išmokos.

2021 m. birželio 3 d. draudikas el. paštu informavo, kad įvertinus žalos bylos medžiagą ir žalos atsiradimo aplinkybes, taip pat nenustačius naujų aplinkybių, sprendimas nemokėti draudimo išmokos laikytinas pagrįstu ir nebus keičiamas.

Draudiko pozicija pareiškėjo netenkino, todėl jis kreipėsi į Lietuvos banką su prašymu išnagrinėti tarp šalių kilusį ginčą ir rekomenduoti draudikui pripažinti įvykį draudžiamuoju bei išmokėti draudimo išmoką. Kreipimesi pareiškėjas nurodė, kad pastato siena deformavosi 2021 m. vasario 2 d., iškritus dideliame sniego kiekiui, be to, prieš sudarant Gyventojų turto draudimo sutartį jokio broko nebuvo nustatyta.

Lietuvos banke buvo gautas draudiko atsiliepimas į pareiškėjo kreipimąsi, jame draudikas nurodė manąs, kad pareiškėjo reikalavimai yra nepagrįsti. Anot draudiko, pagal Taisyklių 3.3 papunktį, draudimo išmoka nemokama dėl statybos darbų ar remonto broko, skaičiavimo, planavimo ar projektavimo klaidų ar broko, netinkamų statybinių medžiagų naudojimo (išimtis – atlyginami nuostoliai, atsiradę dėl pirmiau nurodytų priežasčių sukeltų staigių ir netikėtų įvykių, tačiau neatlyginami nuostoliai, padaryti draudimo objektui dėl nurodytų procesų), taip pat dėl ilgalaikių reiškinių poveikio.

Draudiko teigimu, UAB „SMART CLAIMS“ įgalioto asmens atliktos apžiūros metu padarytos nuotraukos ir Ekspertinė pažyma leido konstatuoti, kad nėra arba nepakanka stogo konstrukcijos sutvirtinimų (gegnės neišramstytos, apatinės dalys „nesurištos“), o tai ir lėmė pastato konstrukcijos defektų atsiradimą. Draudikas nurodė vertinęs ir įvykio metu buvusias meteorologines sąlygas ir iš Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos gautos informacijos nustatęs, kad pavojingų reiškinių nebuvo užfiksuota, todėl neturėjo pagrindo meteorologinius reiškinius vertinti kaip pagrindinę turto defektų priežastį ar išsamiau nagrinėti meteorologinių reiškinių poveikio.

Draudiko aiškinimu, pareiškėjo minėtos galimos sniego apkrovos ir (ar) jų poveikis nėra neįprastas staigus ir (ar) netikėtas reiškinys, nes statiniai turi būti projektuojami ir statomi taip, kad atlaikytų tos vietos, kurioje jie statomi, rajono skaičiuojamąsias apkrovas. Kadangi 2021 m. vasario mėnesį nebuvo nei gausių kritulių, nei stipraus vėjo, draudikui akivaizdu, kad staigių ir netikėtų išorinių įvykių, padariusių tiesioginę įtaką draudimo objektui, nebuvo. Draudikas taip pat teigė, kad per ilgą laiką (pavyzdžiui, per kelias savaites ar mėnesius) susikaupusi sniego danga objektyviai vertinant negali būti laikoma staigiu ir netikėtu įvykiu ir (ar) poveikiu, todėl tokios ilgu periodu susikaupusios sniego dangos storio vertinti (nustatinėti) sprendžiant dėl įvykio pripažinimo draudžiamuoju ar nedraudžiamuoju nėra objektyvaus poreikio.

Pasisakydamas dėl pareiškėjo teiginio, kad sudarant Gyventojų turto draudimo sutartį draudikui nekilo klausimų dėl ūkinio pastato būklės ir draudikas apdraudė su juo susijusius turtinius pareiškėjo interesus, draudikas paaiškino, kad turto vertinimas, atliekamas prieš įsigyjant banko „Swedbank“, AB, kredituojamą turtą ir jį apdraudžiant (iš Gyventojų turto draudimo sutarties sąlygų (draudimo liudijimo) matyti, kad apdraustas turtas yra įkeistas bankui), yra standartinė minėto banko procedūra, kurios metu nėra atliekama pastato konstrukcijų ekspertizė, vertintojai nenustatinėja kokių nors paslėptų savybių, kurios galėtų turėti įtakos vertinamo objekto konstrukcijų būklei. Be to, anot draudiko, pagrindinis vertinimo objektas buvo gyvenamasis namas. Draudiko teigimu, net jeigu ūkinis pastatas būtų buvęs fotografuotas iš išorės, vidinių (laikančiųjų) pastatų konstrukcijų dažniausiai apžiūrėti nėra įmanoma ir (arba) vertintojai jų neapžiūrinėja, o norint tokius defektus identifikuoti, reikėtų imtis kitų veiksmų, kurie, draudiko vertinimu, būtų pertekliniai. Draudikas paaiškino, kad sudarant draudimo sutartį apie pastato būklę sprendžiama atsižvelgiant į pastato statybos metus, naudojimo paskirtį, kitą turto savininko pateiktą informaciją, o vien pats turto apdraudimo faktas nesudaro pagrindo manyti, jog draudimo sutarties galiojimo metu bet koks įvykis turi būti laikomas draudžiamuoju.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų.

Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Atsižvelgiant į ginčo šalių pateiktus duomenis, darytina išvada, kad ginčas tarp šalių kilo dėl įvykio pripažinimo nedraudžiamuoju pagrįstumo ir draudimo išmokos, atlyginančios pareiškėjo patirtą žalą, mokėjimo.

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.987 straipsnyje nustatyta, kad draudimo sutartimi viena šalis (draudikas) įsipareigoja už sutartyje nustatytą draudimo įmoką sumokėti kitai šaliai (draudėjui) arba trečiajam asmeniui, kurio naudai sudaryta sutartis, įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytą draudimo išmoką, apskaičiuotą įstatyme ar draudimo sutartyje nustatyta tvarka, jeigu įvyksta įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytas draudžiamasis įvykis. Draudimo sutartis sudaroma standartinių sutarties sąlygų – draudiko parengtų draudimo rūšies taisyklių – pagrindu prisijungimo būdu (Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 2 straipsnio 28 dalis). Draudimo rūšies taisyklėse turi būti nustatyti draudžiamieji ir nedraudžiamieji įvykiai (Draudimo įstatymo 92 straipsnio 1 dalies 2, 3 punktai).

Draudimo apsaugos apimtį lemia draudimo objektas, draudžiamųjų įvykių, nedraudžiamųjų įvykių sąrašas bei kitos draudimo sutarties sąlygos, nustatančios draudimo sutarties šalių įsipareigojimų turinį, kuris leidžia spręsti apie draudiko prisiimtos draudimo rizikos laipsnį (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. lapkričio 29 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-536/2007*). Įstatyme ir konkrečiose draudimo rūšies taisyklėse nustatytos išimtys, kai draudėjo patirta žala visiškai ar iš dalies nekompensuojama, dėl to, draudėjui kreipusis dėl draudimo išmokos išmokėjimo, draudikas turi teisę jos visiškai arba iš dalies nemokėti. Tokią teisę draudikas turi nedraudžiamojo įvykio atveju (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 9 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-32/2009*). Nedraudžiamasis įvykis – draudžiamojo įvykio požymius turintis įvykis, tačiau taip pat atitinkantis įstatyme ar draudimo sutartyje apibrėžtus papildomus požymius, kuriems esant draudikas atleidžiamas nuo prievolės mokėti draudimo išmoką (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. lapkričio 23 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. e3K-3-426-684/2017*).

Draudimo liudijime nurodyta, kad apgadintas pagalbinis (ūkinis) pastatas apdraustas visų rizikų draudimo variantu. Taisyklių 3.3 papunktyje nustatyta, kad pagal visų rizikų draudimo varianto sąlygas draudimo apsauga suteikiama nuo bet kokių staiga ir netikėtai įvykusių išorinių įvykių, padariusių tiesioginę įtaką draudimo objektui, dėl kurių draudimo objektas buvo sugadintas, sunaikintas ar kurio draudėjas neteko dėl vagystės įsilaužus ar apiplėšimo. Šiame Taisyklių papunktyje taip pat nustatyta, kad draudimo apsauga netaikoma ir nuostoliai neatlyginami, jei žala atsirado dėl statybos ar remonto broko, skaičiavimo, planavimo ar projektavimo klaidų ar broko, netinkamų statybinių medžiagų naudojimo, ilgalaikių reiškinių poveikio, įprasto nusidėvėjimo, senėjimo, puvimo korozijos ir kitų minėtame papunktyje nurodytų priežasčių.

Nagrinėjamu atveju draudikas, atsisakydamas išmokėti pastato sienos remonto išlaidas atlyginančią draudimo išmoką, nurodė, kad žala buvo padaryta ne dėl staiga ir netikėto įvykio poveikio, o dėl stogo įrengimo klaidų (netinkamos, per silpnos konstrukcijos), lėmusių sienų stūmimą į išorinę pusę ir jų pavirtimą.

Atsižvelgiant į ginčo šalių nurodytas aplinkybes ir pateiktus įrodymus, reikšmingus vertinant draudiko sprendimo atsisakyti išmokėti sienos remonto išlaidas atlyginančią draudimo išmoką pagrįstumą, pažymėtina, kad pareiškėjas, ginčydamas draudiko sprendimą, pačiam draudikui teigė, kad šis neatsižvelgė į prieš įvykį iškritusį didelį kritulių kiekį, be to, teigė, kad apgadintas pastatas buvo pastatytas 2001 metais, 100 proc. pabaigtas ir „priduotas“, sudarydamas Gyventojų turto draudimo sutartį, jokių kliūčių šiam turtui apdrausti draudikas nenustatė. Kreipimesi į Lietuvos banką pareiškėjas taip pat teigė, kad, sudarant Gyventojų turto draudimo sutartį, jokių nekokybiškų darbų ar broko nebuvo užfiksuota, ir laikėsi pozicijos, kad draudikas turėtų pripažinti įvykį draudžiamuoju ir išmokėti draudimo išmoką.

Sprendžiant tarp šalių kilusį ginčą svarbu atkreipti dėmesį į Lietuvos Aukščiausiojo Teismo formuojamą draudėjo teisės į mokėtiną draudimo išmoką ir jai įgyvendinti reikšmingų aplinkybių įrodinėjimo aiškinimo ir taikymo praktiką. Kasacinis teismas atkreipė dėmesį į Draudimo įstatymo 98 straipsnio 2 ir 3 dalis, nustatančias, kad draudikas privalo tirti aplinkybes, būtinas draudžiamojo įvykio faktui, pasekmėms ir draudimo išmokos dydžiui nustatyti, dėdamas reikiamas pastangas. Be to, draudikas neturi teisės išmokėti draudimo išmoką ar atsisakyti ją išmokėti, neįsitikinęs, kad draudžiamasis įvykis buvo, ir (ar) atsisakyti išmokėti draudimo išmoką, nepatikrinęs visos jam prieinamos informacijos (*Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 8 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. e3K-3-117-*

686/2017). Remdamasis draudimo sutartinių santykių teisiniu reglamentavimu (Draudimo įstatymo 98 straipsnio 1–3 dalių nuostatomis), kasacinis teismas konstatavo, kad minėtos Draudimo įstatymo nuostatos įtvirtina draudiko pareigą, pasinaudojant jam suteiktomis teisėmis, nustatyti draudžiamąjį įvykį ar jo nebuvimą, kitas draudimo išmokai mokėti reikšmingas aplinkybes, o kitiems draudimo santykių dalyviams nustato pareigą pateikti draudikui visus turimus draudimo sutartyje nurodytus ir draudiko reikalaujamus dokumentus bei informaciją. Dėl to, kilus šalių ginčui dėl pirmiau nurodytų aplinkybių, lėmusių draudiko atsisakymą mokėti draudimo išmoką, draudikas turi pareigą pateikti įstatymo įpareigotus surinkti duomenis, pagrindžiančius jo sprendimą nemokėti draudimo išmokos, o kiti draudimo santykių dalyviai, juos ginčydami, privalo pateikti jų argumentus ir nurodomas aplinkybes patvirtinančius įrodymus (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 12, 178 straipsniai).

Vertinant pareiškėjo nurodytas įvykio aplinkybes, pažymėtina, kad Pranešime apie įvykį nurodyta, jog nuo sniego spaudimo pavirto ūkinio pastato siena, o Akte nurodyta, jog siena pasislinko sniegui tirpstant ir čiuožiant žemyn nuo stogo. Draudikas, savo ruožtu, paaiškino, kad sienų apgadinių pats savaime negalėjo lemti staiga ir netikėtai susikaupęs sniegas, nes prieš įvykį nebuvo užfiksuotų staigių ir gausių kritulių, kuriuos būtų galima laikyti staigiais ir netikėtais, be to, įvykio aplinkybių tyrimo metu buvo nustatyta, kad siena buvo pažeista dėl neteisingai įrengtos stogo konstrukcijos, t. y. nekokybiškai atliktų darbų, kurių sukelta žala pagal Taisyklių nuostatas laikytina nedraudžiamaisiais įvykiais. Dėl šios priežasties draudikas teigė iš pradžių iš viso nevertinęs kritulių kiekio, nes buvo akivaizdu, kad meteorologinės sąlygos negalėjo turėti esminės įtakos atsiradusiems sugadinimams.

Įvertinus ginčo šalių pateiktus duomenis, konstatuotina, kad Pranešime ir Akte užfiksuota pareiškėjo nuomonė, jog siena buvo apgadinta dėl sniego svorio ir jo tirpimo, nepagrindžia draudžiamąjį įvykio staigumo ir netikėtumo sąlygų. Nors neatmestina aplinkybė, kad ant pastato įvykio dieną galėjo būti susikaupęs gana didelis sniego dangos sluoksnis, tačiau sniego danga galėjo atsirasti ir per ilgą laikotarpį, nevalant stogo, o ne staiga ar netikėtai. Kartu pažymėtina, kad pastato apžiūros 2021 m. vasario 24 d. (praėjus trims dienoms nuo įvykio) metu padarytose nuotraukose ant pastato stogo vizualiai matosi nedidelis sniego kiekis, o tai taip pat kelia abejonių dėl realių pastato sienos apgadavimo priežasčių.

Nors Taisyklėse nėra nurodytų konkrečių sniego (kiekio, dangos storio ar kt.) parametrų, pagal kuriuos būtų sprendžiama, ar žala apdraustam pastatui buvo padaryta dėl staigaus ir netikėto įvykio, pagal Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2012 m. vasario 15 d. įsakymu Nr. V-28 patvirtintus pavojingų meteorologinių reiškinių rodiklius (toliau – Įsakymas), snygis laikomas smarkiu, kai per 12 valandų arba trumpesnę laiką tarpą iškrenta 7–19 mm kritulių kiekis. Iš draudiko pateiktų paaiškinimų galima suprasti, jog tam, kad būtų vertinamas staigus išorinis kritulių, pasireiškusių snygiu, poveikis, visų pirma turėtų būti nustatyti bent jau Įsakymu patvirtinti smarkaus snygio rodikliai, o per ilgą laiką susikaupusi sniego danga objektyviai vertinant negali būti laikoma staigiu ir netikėtu įvykiu (jo priežastimi).

Siekdamas pagrįsti, kad įvykio dieną gausių kritulių ir staigiai susidariusios storos sniego dangos nebuvo, draudikas pateikė Lietuvos bankui Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos pažymą apie hidrometeorologines sąlygas, kurioje pateikti artimiausiai nuo draudimo vietos esančios oro temperatūrą matuojančios Kaišiadorių automatinės meteorologijos stoties (toliau – Kaišiadorių AMS) duomenis ir vėjo greitį, kritulių kiekį bei sniego dangos storį matuojančios Ukmergės automatinės meteorologijos stoties (toliau – Ukmergės AMS) duomenis, apimančius 2021 m. vasario 10–21 d. laikotarpį. Pažymoje nurodytais duomenimis, stipriausias vėjas Ukmergės AMS minėtu laikotarpiu buvo užfiksuotas 2021 m. vasario 14 d. ir siekė 11 m/s stiprumą (vidutinis vėjo greitis buvo 5 m/s), o kritulių (mažiau nei po 1 mm per dieną) Ukmergės AMS buvo užfiksuota tik 2021 m. vasario 13–14 dienomis. Nuo 2021 m. vasario 15 d. iki nurodomos įvykio dienos – 2021 m. vasario 21 d. – kritulių iš viso nebuvo užfiksuota. Sniego dangos storis, užfiksuotas Ukmergės AMS, minėtu laikotarpiu svyravo tarp 23–25 mm, taigi, sniego danga buvo susikaupusi anksčiau nei aptariamoje pažymoje nurodytu laikotarpiu.

Atsižvelgiant į nustatytas aplinkybes, nėra pagrindo teigti, kad draudimo vietoje prieš pat įvykį buvo užfiksuotas Įsakyme apibrėžtas stiprus snygis, kuris galėtų būti vertinamas Taisyklėse nurodytų draudžiamųjų įvykių staigumo ir netikėtumo sąlygų kontekste. Iš pateiktų duomenų galima manyti, kad artimiausioje sniego dangos storį matuojančioje Ukmergės AMS užfiksuotas dangos storis nuo 2021 m. vasario 10 d. beveik nepakito, o labai nedidelis kritulių kiekis paskutinį kartą buvo iškritęs likus savaitei iki įvykio. Be to, Lietuvos banko vertinimu, pareiškėjo keliama versija, jog siena buvo sugadinta dėl tirpstančio ir nuo stogo čiuožusio

sniego, taip pat leidžia teigti, kad sniego danga ant stogo buvo susikaupusi ne staigiai ir netikėtai, bet per tam tikrą laiką tarpą.

Kita vertus, draudikas savo sprendimą nemokėti draudimo išmokos iš esmės aiškino ne tiek galima kritulių (sniego) įtaka sienos apgaditimams, kiek aplinkybe, kad žala sienai buvo padaryta dėl statybos darbų klaidų – nepakankamai patikimos stogo konstrukcijos. Tokią poziciją draudikas grindė UAB „SMART CLAIMS“ ekspertų atliktu apgaditimų priežasties vertinimu ir parengta Vertinimo pažyma.

2021 m. kovo 16 d. draudiko partnerės UAB „SMART CLAIMS“ ekspertai parengė ekspertinio pobūdžio išvadą – Ekspertinę pažymą, kuria nurodytos apgaditimų priežastys. Ekspertinėje pažymoje nurodyta, kad pastato stogo laikomosios konstrukcijos yra medinės, stogas dengtas šiferiu, po juo yra neapšiltinta pastogė. Taip pat identifikuoti sugadinimai: silikatinių plytų mūro sienos viršutinė dalis yra išstumta į išorę, siena nėra nuversta, tačiau deformacijos vertinamos kaip kritinės.

Pažymoje pateiktos stogo vidinės dalies nuotraukos su matomomis konstrukcijomis ir konstatuojama, kad pastato gegnės yra sumontuotos kas 120 cm, gegnių skerspjūvis – 50x150 mm. Pastato gegnės viršutinėje dalyje „surištos antdėklu“, o apatinė gegnių dalis atremta į mūrtašį („mūrlotą“). Gegnės nėra išramstytos, pastogėje yra užfiksuotos tik dvi vertikalios atramos, kuriomis paremta dalis gegnių. Ekspertų vertinimu, šis išramstymas galėjo būti padarytas pastebėjus gegnių bei stogo deformacijas. Pažymoje teigiama, kad dėl tokio konstrukcinio sprendimo sniego ir vėjo apkrova perduodama į „mūrlotą“ ir sieną ne vertikaliai, siena yra stumiama, verčiama. Gegnės nėra išramstytos ir (ar) kitaip sutvirtintos, todėl lenkiamos jos stūmė išorines sienas ir sukėlė sienų deformacijas. Ekspertinėje pažymoje nurodyta, kad šiuolaikinėje statyboje yra naudojamos įvairios gegnių lenkimo minimizavimo ir gegnių stūmimo jėgos panaikinimo priemonės, kai visas spaudimas perduodamas į atramas. Tokiu tikslu gegnės tarpusavyje yra „surišamos“ stygomis (skersbalkiais), sumontuojamos atramos. Kartu Ekspertinės pažymos rengėjai pateikė teisingų konstrukcijų pavyzdžių iliustracijas.

Galiausiai konstatuojama, kad deformacijos atsirado dėl stogo konstrukcijos montavimo darbų klaidos ir (ar) broko, nes gegnės neišramstytos, jų apatinės dalys „nesurištos“. Stogo apkrova stūmė sienas, dėl to jos deformavosi. Sniego apkrova, anot ekspertų, neturėjo reikšmingos įtakos apgaditimams, nes jei konstrukcija būtų buvusi įrengta teisingai, siena nebūtų buvusi deformuota. Kartu su galutine išvada pateikta iliustracija, kurioje nurodyta konstrukcija su, ekspertų teigimu, trūkstamais konstrukcijos elementais – statramsčiais ir apatinėmis juostomis.

Draudikas taip pat pateikė vieno iš Ekspertinę pažymą rengusio eksperto papildomus paaiškinimus. Anot eksperto, statinys turi būti pastatytas taip, kad būtų užtikrintas mechaninis atsparumas ir pastovumas. Nagrinėjamu atveju stogą laikanti konstrukcija nebuvo mechaniškai stabili, nes nebuvo įrengtos gegnių stygos, „surišančios“ gegnių galus. Tai, anot bendrovės, yra esminė projektavimo ir statybos klaida, lėmusi konstrukcijos nestabilumą, apkrovų perdavimą sienoms, kurios nėra tam pritaikytos ir buvo išstumtos į išorę.

Taisyklių 3.5 papunktyje nustatyta, kad, kilus ginčui dėl draudiko įsipareigojimo atlyginti žalą, draudikas gali nuspręsti užsakyti ekspertizę. Nagrinėjamu atveju draudikas, taikydamas Taisyklių 3.5 papunkčio sąlygas ir siekdamas pagrįsti sprendimą atsisakyti išmokėti pastato sienos sugadinimų išlaidas atlyginančią draudimo išmoką, kreipėsi į UAB „SMART CLAIMS“ dėl Ekspertinės pažymos parengimo.

Remiantis kasacinio teismo išaiškinimais dėl draudimo sutarties šalių teisių ir pareigų įvykus įvykiui, kuris gali būti pripažintas draudžiamuoju, teisinio reglamentavimo ir draudėjo teisės į draudimo išmoką įgyvendinimo, pažymėtina, kad pareiškėjas, kilus ginčui dėl draudiko atsisakymo išmokėti sienos apgaditimų remonto išlaidas atlyginančią draudimo išmoką, taip pat turėjo teisę kreiptis į ekspertus ar teikti kitus įrodymus, kurie paneigtų Ekspertinės pažymos išvada dėl žalos atsiradimo priežasties, tačiau jokių ekspertiniais paaiškinimais pagrįstų įrodymų, galinčių paneigti draudiko paaiškinimus dėl stogo konstrukcijos, paremtus Ekspertine pažyma, pareiškėjas nepateikė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo suformuotoje teisės aiškinimo ir taikymo praktikoje konstatuojama, kad konkretūs faktiniai duomenys, gauti ekspertinio tyrimo metu, gali būti atmesti kaip įrodymai, jei manoma, kad jie nepagrįsti, nepatikimi ar turi kitokių trūkumų. Kritiškai vertinti eksperto išvadą ar jos dalį galima tada, kai ekspertizės turinys prieštaringas, išvados neišplaukia iš tyrimo eigos, išvada pateikta neatlikus tyrimo arba jis atliktas neišsamiai ir kitais panašiais atvejais, kai kyla pagrįstų abejonių dėl ekspertinio tyrimo eigos ir rezultatų

(Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. birželio 17 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-386-469/2015). Kiekvienu atveju vertinamas eksperto išvados objektyvumas, nurodytų duomenų pakankamumas bei patikimumas ir eksperto išvadoje nurodytų faktinių aplinkybių buvimas konstatuojamas, kai nekyla abejonių dėl tų aplinkybių egzistavimo. Eksperto išvada pripažįstama pakankamu įrodymu, jeigu šios išvados duomenys yra nuoseklūs ir išsamūs, jei jie neprieštarauja faktiniams duomenims, gautiems iš tos pačios rūšies ar skirtingų įrodinėjimo priemonių, ir jeigu, įvertinus ginčo šalių pateiktų įrodymų visumą, eksperto išvados duomenys leidžia daryti pagrįstą išvadą apie įrodinėjamų faktinių aplinkybių buvimą ar nebuvimą.

Lietuvos banko vertinimu, Ekspertinėje pažymoje pateikti duomenys, kurių pagrindu atliktas tyrimas, neprieštarauja ginčo šalių nurodytoms aplinkybėms ir pateiktiems dokumentams, atliekant tyrimą nustatytos aplinkybės pagrįstos apgadinto turto nuotraukomis ir paaiškinimais, joje pateiktos iliustracijos, kokie yra tinkami konstrukcijos įrengimo būdai, pažymėta, kokių konkrečiai konstrukcinių elementų trūko nagrinėjamu atveju tam, kad stogas būtų įrengtas tinkamai ir negadintų sienų. Ekspertinėje pažymoje pateiktos išvados taip pat nėra ginčijamos objektyviais, jai prieštaraujančiais duomenimis, todėl Lietuvos bankas neturi pagrindo Ekspertinę pažymą laikyti neobjektyvia, nepagrįsta ir ja nesivadovauti.

Nagrinėjamo ginčo kontekste Lietuvos bankas kaip nepagrįstus vertina ir pareiškėjo teiginius, kad, sudarant Gyventojų turto draudimo sutartį, draudikui abejonių dėl ūkinio pastato stogo konstrukcijos nekilo. Iš pareiškėjo teikiamų argumentų galima manyti, kad pareiškėjas šią aplinkybę laiko kaip patvirtinančią, jog stogo konstrukcija buvo įrengta teisingai, ir draudikas neturi teisės daryti išvadų apie jos netinkamą įrengimą.

Draudikas, atsikrisdamas į šiuos pareiškėjo teiginius, pateikė Lietuvos bankui 2008 m. sausio 4 d. UAB „Lituka“ ir Ko parengtą Turto vertės nustatymo ataskaitą KA0-709192 (toliau – Ataskaita). Draudikas atsiliepime į pareiškėjo kreipimąsi paaiškino, kad turto vertinimas yra įprasta procedūra, kuri vykdoma prieš įsigyjant nekilnojamąjį turtą, kai kreditą jam įsigyti teikia bankas. Tokio vertinimo metu nustatoma turto rinkos vertė, atsižvelgiant į vertinamo pastato alokaciją, baigtumą, techninius parametrus (plotą, medžiagas ir kt.), amžių, paklausą rinkoje ir pan. Draudikas paaiškino, kad tokio vertinimo metu neatliekama pastato konstrukcijų ekspertizė, vertintojai nenustatinėja vertinamo objekto konstrukcijos būklei reikšmės galinčių turėti faktorių. Be to, anot draudiko, Ataskaitos pagrindinis objektas buvo gyvenamasis namas, o ūkinis pastatas buvo vertintas išskiriant sąlyginę jo vertę bendrame vertinime. Draudikas taip pat paaiškino, kad iš Ataskaitos ir joje esančių nuotraukų negalima spręsti apie ūkinio pastato konstrukcijų montavimo kokybę, tam reiktų atlikti papildomus veiksmus. Draudiko aiškinimu, tokio pobūdžio techninių ekspertizių draudikai neatlieka. Anot draudiko, sudarant draudimo sutartį apie pastato būklę sprendžiama atsižvelgiant į jo statybos metus, naudojimo paskirtį ir kitą turto savininko pateiktą informaciją.

Svarbu pažymėti, kad draudiko nurodytas aplinkybes pagrindžia Ataskaitos duomenys. Joje nurodyta, kad vertintojo užduotis neapėmė vertinamų pastatų ir statinių ekspertizės, vertintojas neprisiima atsakomybės už galimą nematomų defektų įtaką nustatytai vertei, vertinimo tikslas – turto rinkos ir likvidacinės verčių nustatymas. Ikisutartinės informacijos rinkimas ir draudimo rizikos vertinti būtinos surinkti informacijos apimtis nustatyta Taisyklų 2 punkte. Jame nurodyta, kad draudimo rizikai vertinti reikšminga informacija yra duomenys apie draudimo vietą, draudžiamo būsto konstrukcijas, draudžiamo pastato statybos pabaigos ar rekonstrukcijos metus ir draudžiamo būsto naudojimą.

Remiantis šiomis Taisyklių sąlygomis, pažymėtina, kad draudikas Draudimo sutartimi neįsipareigojo prieš sudarant Gyventojų turto draudimo sutartį atlikti detalios draudžiamo pastato konstrukcijų apžiūros. Be to, Civilinio kodekso 6.994 straipsnio 1 dalyje, reglamentuojančioje draudimo rizikos vertinimą, įtvirtinta draudiko teisė, bet ne pareiga atlikti draudžiamo turto apžiūrą.

Ataskaitos duomenys patvirtina draudiko nurodytas aplinkybes, kad net ir išorinės pastato apžiūros nebūtų užtekę tam, kad būtų nustatytas viduje esančių stogą laikančių konstrukcijų netinkamas įrengimas. Pačioje Ataskaitoje nebuvo nurodyti ūkinio pastato stogo įrengimo trūkumai, nes ūkinio pastato konstrukcijos defektai minėto vertinimo metu nebuvo vertinami. Ataskaitoje nurodytos tik tokios ūkinio pastato savybės kaip pamatų medžiaga, sienų medžiaga (plytos), stogo tipas ir medžiagos (šlaitinis, šiferis), statybos metai, įranga, langų, durų, grindų medžiagos, apdailos kokybė, o šių duomenų nepakanka tam, kad draudikas galėtų iš anksto nustatyti pastato konstrukcinius defektus.

Atsižvelgiant į tai, nėra pagrindo teigti, kad draudikas netinkamai vykdė draudimo rizikos vertinimo pareigas ir, suteikdamas draudimo apsaugą draudimo objektui, neįvertino aplinkybių

dėl draudžiamo pastato konstrukcijų trūkumų. Dėl to nėra pagrindo teigti, kad draudikas neturėtų pareiškėjui taikyti teisinių padarinių, t. y. atsisakyti išmokėti pastato stogui padarytą žalą atlyginančią draudimo išmoką.

Pareiškėjo teiginiai, kad stogo konstrukcija buvo tvarkinga, nes ūkinio pastato statybos yra visiškai pabaigtos ir jis yra 100 proc. „priduotas“ (Nekilnojamojo turto registre užregistruotas 100 proc. statinio baigtumas), atsižvelgiant į kitus bylos duomenis, taip pat nepaneigia išvados, kad stogo konstrukcija buvo įrengta netinkamai, nes objekto įregistravimo teisės aktų nustatyta tvarka Nekilnojamojo turto registre faktas nėra susijęs su statinio konstrukcijų ekspertinio vertinimo atlikimu ir savaime nepaneigia Ekspertinėje pažymoje pateiktų išvadų dėl stogą laikančių konstrukcijų būklės.

Atsižvelgiant į nustatytas aplinkybes, konstatuotina, kad labiausiai tikėtina pareiškėjo žalos atsiradimo priežastis yra statybos klaidos ir (ar) brokas, t. y. ūkinio pastato siena buvo apgadinta dėl netinkamai įrengtos stogą laikančios konstrukcijos, kuri, net ir negaudama didelių išorinių apkrovų, spaudė ir pažeidė pastato sienas. Tokios aplinkybės, vadovaujantis Taisyklių 3.3 papunkčiu, suponuoja pagrindą įvykį pripažinti nedraudžiamuoju. Kadangi byloje nebuvo nustatytų kitų aplinkybių, atleidžiančių pareiškėją nuo Taisyklių 3.3 papunktyje nurodytų teisinių pasekmių (įvykio pripažinimo nedraudžiamuoju) taikymo, draudiko sprendimas atsisakyti mokėti draudimo išmoką, atlyginančią sienos apgadinimus, laikytinas pagrįstu šalių sudarytos Gyventojų turto draudimo sutarties (Taisyklių) nuostatomis.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo X. X. reikalavimus

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl tapataus ginčo dalyko kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu. Ginčo šalys turi pareigą pranešti Lietuvos bankui, jeigu viena iš ginčo šalių pareiškia ieškinį bendrosios kompetencijos teismui prašydama nagrinėti tapatų ginčą iš esmės.

Direktorius

Arūnas Raišutis